

Dispvtaones Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Qvibus Vniversa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalae, 1644

Sect. 2. Referuntur, & refelluntur varii errores contra mysterium Trinitatis,
& primò error Iudæorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

turali; sed didicisse ab iis qui diuinitus edo-
cti erant, scilicet ab Hebraeis, vt Clemen-
tis Romani, Ambrosij, & aliorum veterum
testimonij luculentis confirmat Pine-
da libro tertio de rebus Salomonis capit.
28. Potuerunt etiam generalius illam qua-
temcunque Trinitatis notitiam ex quatuor
fontibus haurire. Nempe ex oraculis ip-
sis Gentium: ex Libris Sybillarum, ex Sa-
cris litteris, & ex consuetudine cum He-
braeis; vt fuse ostendit Florauantius libro
tertio de Trinitate cap. 1. in 2. parte capit.

13. Platonici quidem posuerunt mentem à
primo principio genitam: sed diuina na-
tura à primo principio, vt constat ex ip-
sorum libris. Idemque fuit sensus Trime-
gisti. Quis etiam dicitur illud non aper-
te intelligitur de personis diuinis. Nam
explicari potest, vt explicatur à D. Thoma
quæst. 32. articulo primo ad prim. Quod
Deus vnus, vnum mundum creauerit, & ad
se vt ad finem ordinauerit. Eodemque ar-
ticulo recte concludit S. Thomas non posse
hominem ex creaturis ad cognitionem Trin-
tatis assurgere: quia creatura ducunt nos
tantum in Dei cognitionem vt effectus in
causam. Vnde de Deo ratione naturali id
tantum possumus cognoscere, quod ei com-
petit secundum quod est omnium entium
principium. Virtus autem creatura Dei, est
communis toti Trinitati: vnde pertinet ad
vniuersitatem essentia, non ad distinctionem
personarum. Quare per rationem natura-
lem ea tantum de Deo cognoscere possumus,
quæ pertinent ad vniuersitatem essentia: non au-
tem ea quæ pertinent ad distinctionem per-
sonarum. Huc vsque S. Thomas.

13. Creatura
non possunt
ducere in
notitiam
Trinitatis

SECTIO II.

Referuntur, & refelluntur varij errores contra
mysterium Trinitatis. A. Primum
refutatur error Iudaorum.

14. Contra hoc fidei mysterium senserunt
multa. Primum enim Iudæi vnicam in Deo
personam, æque ad vnicam essentiam esse
concedunt. Contra quos plura ex Testamen-
to veteri testimonia congerunt, & explicant
Chrysostomus in Serm. de Trinit. qui habetur
in fine tomi tertij veteris editionis, Basil. ho-
mil. 9. in Hexam. & lib. 5. contra Eunomium.
Greg. Nyss. lib. de Trin. & aduentu Domini
contra Iudæos, Athan. in orationibus contra
Arianos, & contra Gregales Sebellij, Cyril.
lib. 1. contra Iulianum, Theodoret. quæst. 19.
in Gen. Hilar. lib. 4. & 5. de Trinit. Ambr. lib.
1. de fide, Augustin. libro 2. de Trinitate:
Et è Recentioribus, præcipue Vasq. disp. 108.
cap. 2. Mol. ad quæst. 27. disp. 2. Didac. Ruyis
disp. 36. de Trinit. sect. 4. & 5. Suarez lib. 2.
de Trinit. cap. 3. Cuiusmodi sunt ea quæ se-
quuntur: Faciamus hominem ad imaginem, &

14. Trin. as
personarum
probat
ex Veteri
Testamen-
to.

similitudinem nostram, Gen. 1. & Ecce factus
est quasi vnus ex nobis, Gen. 18. & eni-
scendamus, & confundamus ibi linguas eorum.
Gen. 11. Dominus pluit super Sodomam, & Go-
morrah sulphur, & ignem. Domino, de celo,
Gen. 9. aliaque, id genus, quibus distinctio
personarum diuinarum designatur, & quibus
sancti Patres frequenter vsi sunt.

Efficaciora vero sunt illa, quibus conuincit-
ur Messias Iudæis, promissum esse Deum, &
Dei filium, personaliter à Patre distinctum.
Cuiusmodi sunt tria illa, quibus ex veteri Te-
stamento desumptis, & à Iudæis admissis, tan-
quam diuinis oraculis, Paulus contra eosdem
Iudæos vsus est cap. 1. epist. ad Hebr.

Primum habetur psal. 2. vbi David in perso-
na Christi, seu Mess. vt ex initio psalmi liquet,
& ex sequentibus, quæ Davidi in propria per-
sona conuenire non possunt: vt illud v. 8. Postula à
me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessio-
nem tuam terminos terræ: nunquam enim ipse,
nec vnus eius posterorum, præter Messiam,
tam late regnum suum temporale, aut spiri-
tale amplificauit: David, inquam, in perso-
na Messie sic loquitur: Ego autem constitu-
tus sum Rex super Sion montem sanctum
eius, prædicans præceptum eius. Dominus dixit
ad me, sedes ad dexteram Iehoua, quod est nomē Dei
proprium & incommunicabile, vt dubium
non sit ipsum esse Deum loquitur, Filius meus
es in, singulariter scilicet, id est vnicus, &
naturalis, non adoptiuus, vt plurimi alij.
Ego hodie genui te, id est, in die, & in nunc
æternitatis immutabili: æternaque, & e-
dem semper manente generatione, heri, &
hodie, & ab æterno in æternum existente.
Nam quod hæc postrema verba intelligi de-
beant necessario de speciali, & naturali
filiatione, & de generatione æterna signi-
ficata per vocem. Hodie, ed quod sem-
per immutabiliter perseuerat: non autem de
temporali, & adoptiua, multis aliis com-
muni: patet, quia filiatio temporalis, &
adoptiua tantum, fuit concessa multis aliis
hominibus, & Angelis. Atqui Deus sic lo-
quitur Messie, vt specialem eius præroga-
tiam commendet, & excellentiam præ om-
nibus aliis: ergo non loquitur de filiatione
temporali, & adoptiua tantum. Nec obest,
quod aliqui Patres hunc locum exponunt
de temporali Christi generatione, vel re-
surrectione. Nam priorem sensum magis
literalem non negant, licet ad istum accom-
modent. Videtur etiam Paulus Act. 12. vers.
33. eum intelligere de Christi resurrectione,
sed aliam esse illius mortem recte ostendit
Corn. in eundem locum.

15. Secundum habetur Psal. 44. vbi David Mes-
siam Deum vocat, cum illi sic alloquitur: Se-
des deus deus in sæculis sæculi, id est, O Deus Mes-
sia, regnum tuum semper durabit. Virga dire-
ctionis, virga signi tui, id est, sceptrum tuum,
seu regia potestatis, cum magna rectitudine, &
æquitate omnia moderatur. Dilexisti iustitiam,
& odisti iniquitatem: propterea vnxit te Deus, Deus
tuus, oleo latitiae præ consoribus tuis: id est, ob eam

Primum
struuntur
Christi.

15. Secundum
struuntur
Christi.

causam Deus tuus, Pater scilicet, vnxit te, hoc est, Messiam te constituit: nam Messias hebraicè est idem, quod vnctus, derivaturque à *Maschab*, id est, vnctus, inquam oleo lætitiæ, præ confortibus tuis: id est, non oleo tantum gratiæ creatæ sanctificantis, vt alios homines gloriæ tuæ, & naturæ confortes: sed oleo iucundissimo ipsius diuinitatis, vt iustitiam diligeres, & iniquitatem odio haberes, summaque rectitudine, & iustitia subditos regeres. Vbi etiam notandum est Paraphrasem Chaldaicam, magnæ apud Iudæos auctoritatis, Messia nomen exprimere: Sic enim habet. *Et tu Rex Messia dilexisti iustitiam* &c. Dicitur ergo à Psalmista idem Messias, & esse Deus ratione hypostasis Verbi, naturæque diuinæ: & esse vnctus à Deo suo oleo lætitiæ præ confortibus, tuis quatenus scilicet homo est, & confors naturæ humanæ: cuius humanitas Dei beneficio fuit assumpta ad vniõnem hypostaticam.

16.
Tertium
testimonium

Tertium habetur Psal. 132. Vbi David eundem Messiam Dominum suum vocat, & ad dexteram Dei sedere proficitur, id est, ad gloriæ & maiestatis æqualitatem fuisse à Deo assumptum; cum de illo sic ait: *Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis.* Vbi Chaldaicus Paraphrastes pro, *Domino meo*, translulit, *Verbo suo*: & de Messia sermone esse non abnuunt Hebræi: de quo illo solo verum est, non de vlla pura creatura, id quod sequitur immediatè, *Sede à dextris meis*: id est, frueri æquali mecum honore, & gloria; & quod ibidem additur paulo post, *Ex utero matris Luciferum genui te*, id est, ante lucis, & mundi creationem genui te de mea substantia, & ad intra, sicut matres fetus suos concipiunt, & gignunt; non ad extra, & ex nihilo, sicut creaturas produco. De illo etiam solo verum est, quod dicitur versu sequenti, non de Abrahamo, Moise, Arone, vel vlllo alio, *Iuravit Dominus, & non penitebit eis, tu es Sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedech.* Nam, vt rectè expendit Apost. Heb. 7. v. 23. *Alij plures facti sunt Sacerdotes, idcirco quod morte prohiberentur permanere. Hic autem, eo quod maneat in æternum, sempernum habet sacerdotium: unde & saluare in perpetuum potest accedentes per semetipsum ad Deum: semper viuens ad interpellandum pro nobis.*

17.
Alia loca
illustra ex
Isaia.

Ad idem confirmandum illustra sunt loca, quæ sequuntur Isa. 9. *Pauulus natus est nobis, & filius datus est nobis* &c. Et vocabitur nomen eius *Deus fortis*, *Pater futuræ pacis*, *Princeps pacis.* Quem locum de Messia intelligendum esse fatentur Iudæi, idque tum verba, relatum alia subiuncta satis manifestè ostendunt. Et de illo affirmatur fore, vt vocetur, verè scilicet, nomine rei conueniente, proprièque illam exprimente, *Deus fortis*, hebraicè *El gibbor*: quæ duo nomina non idem inuoluntate repetunt, vt perperam aliqui cavillantur: quasi vox *El*, idem hoc loco significet, quod *gibbor*: & non potius distincta sit, & propria vtriusque significatio, vt etiam agnouerunt Chaldaeus Paraphrastes, & Rabbinus qui Christum præfesserunt: vt inter alios Rabbenu Hac-

cados, qui floruit tempore Antiochorum in Syria regnantium: maximæque fuit apud Iudæos auctoritatis, vt nomen ipsum indicat idem enim sonat, atque magister, noster sanctus. Qui etiã ex illis, & similibus huiusmodi verbis, perspicuè intellexit Messiam fore verum Deum, & hominè, in lib. quem inscripsit *Coele Reçia*, id est, Reuelator arcanorum. Cuius duo illustra testimonia referunt Galat. li. de arc. cap. 2. in fine, & Molina 1. p. q. 27. ar. 1. disp. 2.

18.
Ex Ieremias
& Baruch.

Item Ieremias 23. vers. 5. & 6. de Messia, qui promittitur ibi fore, germè David, & germen iustum: dicitur: *Hoc est nomen, quod vocabunt eum, Dominus iustus noster.* Vbi pro, *Dominus* hebraicè est *Iehoua*, nomè Dei tetragrammaton ineffabile, & incommunicabile. In de Messia sermonem ibi esse agnoscunt Iudæi, disertèque affirmat Chaldaeus Paraphrastes, qui sic habet: *Suscitabo Davidi Messiam iustum.* Et Baruch scriba Ieremias, cap. 3. in fine: *Hic est Deus noster, & non estimabitur alius aduersus eum. Hic aduenit omnem viam disciplina, & tradidit illam Iacob puero suo, & Israel dilecto suo. Post hac in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est.* Vbi est sermo de visione, & conuersatione nondum ante exhibita, vt indicant verba illa, *Post hac* &c. adeoque non de ænigmatica, vel in specie externa; qualis iam pridem exhibitæ fuerat Moisi, & aliis Prophetis. Propter quam etiam Isaïas cap. 7. v. 14. prædixerat, fore, vt Messias vocaretur Emmanuel, id est, nobiscum Deus: quia Deus simul, & homo futurus erat: ac per illum, non iam spiritualiter tantum, aut symbolice, vt antea, sed corporaliter, & in propria natura in Messia inhabitans, nobiscum erat conuersaturus.

19.
Ex Zacharia
& Iob.

Et Zachar. 2. *Lauda, & laetare filia Sion, quia ego venio, & habitabo in medio tui, ait Dominus* hebraicè, *Iehoua*, & applicabuntur genes. multa ad Dominum in die illa, & erunt mihi in populum, & habitabo in medio tui, & scies, quia Dominus exercituum misit me ad te. Quibus verbis ille à Deo mittèdus, & in medio hominum habitaturus, se tamen Dominum Deum esse affirmat: quia scilicet Deus simul, & homo futurus erat. in carne assumpta: iuxta illud Ioan. 1. *Et verbum caro factum est, & habitauit in nobis.* Et cap. 12. eiusdem Zachariæ, Deus verus sic loquitur: *Effundam super domum David, & super habitantes Ierusalem spiritum gratiæ, & precium; & aspicient ad me, quem confixerunt.* De qua confixione scribit cap. 13. *Quid sunt Magi in inuendo manuum tuarum? His plagatus sum in domo eorum qui diligebant me.* In quibus verbis nota illum spiritus gratiæ effusorem, & sanctificatorem, id est, Deum, cuius solius est spiritus gratiæ, & sanctificationis effundere, quique solus est gratiæ, & sanctitatis auctor, predici configendum esse, & vulnerandum, in carne scilicet assumpta, videndumque ab illis ipsis, qui eum confixerunt, in eadem scilicet carne visibili. De qua eadem dicitur Iob cap. 19. *Scio quod Redemptor meus viuus, & in nouissima die de terra surrecturus sum: & rursum circumdabor pelle mea, & in carne meo videbo Deum meum: illum scilicet Redemptorem, & Saluatorem.*

racum, iam nunc viuentem per diuinitatem, & vt Deum. *Quem visurus sum ego ipse, & oculi mei conspiciam.* Quem locum diligenter & accuratè expendit Molina loco supra citat.

Ex denique de eiusdem diuinitate, deque aeterna illius Generatione vt Verbi, & temporali natiuitate, vt hominis, sic vaticinatur Michas cap. 5. *Et tu Bethleem Ephrata, paruulus es in millibus Iuda? & te mihi egredietur (natiuitate temporali, vt homo) qui sis dominator in Israel: & egressus eius ab initio à diebus aeternitatis: nempe secundum generationem aeternam, & secundum diuinitatem.* Nil enim, nisi Deus, aeternum fuit. De Christo autem, siue Messia sermonem ibi esse fatentur Hebraei, vt videre est apud Galat. 4. de arden. cap. 13. & Chald. Paraphrases expressè verènt, *Ex te coram me prodit Christus.* Nec obest quod vox *Egressus*, siue, *exitus*, in hebraeo est numeri pluralis, *Mesiaoth*, id est, egressiones: Nam vt rectè ait Cornel. post R. beram, & Vatablum in comment. illius loci. Causa huius rei est, quia Hebraei solent res maximas & praestantissimas esse pluraliter, vt rei magnitudinem, praestantiamque significant: quodque licet vna sit, aequipollet tamen pluribus. Natiuitas autem aeterna Christi maxima est, & diuina, omnibusque creatis natiuitatibus plusquam aequiualeat. Itaque, quia Christus semper procedit à Patre iugè emanatione, & hèn, hodie, nunc, & olim, & quolibet instanti generatur, omnibusque generationibus creaturarum coexistit: vocatur in plurali *Egressiones*, ad designandam hanc perpetuitatem: sicut perennem fontis emanationem vocamus scaturigines, quia iugiter aquam scaturit.

21.
Oecurritur
obiectioni.

His & similibus locis non obest, quod interdum Dei nomè in Scriptura tribuitur creaturis. Quia nescquam tribuitur cum tali addito, Deus fortis, non est alius aduersus eum, genitus ab aeterno &c. sed cum addito dimi-
nente, & resurgente vocem ad impropiam significationem. Non obest etiam quod Angeli loquentes Moysi, aliiq; Prophetis in persona Dei, dixerunt seipsum, *Ego sum Deus Patri tui Abraham, Ego Dominus*, & similia. Hæc enim dixerunt, eò quod in persona Dei loquerentur, eorumque repræsentarent, & Deus per eos, vt per instrumenta loqueretur. At de illis nusquam simpliciter asseritur, cõ Angeli loquentes essent Deus, essent ab aeterno geniti, essent auctores gratiæ, & sanctitatis, & alia quæ de Christo retulimus.

Altera ob-
iectio re-
pellitur.

Frustra verò obijciunt Iudæi illud Deuter. 18. v. 15. ad probandum Messiam fore purum hominem Moysi similem: *Prophetam de gente tua, & de fratribus tuis, sicut me suscitabit Dominus tuus. Ipsum audies, vt peristi à Domino tuo in Horeb, quando concio congregata est, atque dixisti: Vobis non audiam vocem Domini Dei mei, & ignem hunc maximam amplius non videbo ne moriar. Et ait Dominus mihi: Bene omnia sunt locuti. Prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum similem tui: Et ponam ver-*

ba mea in ore eius, loqueturque ad eos omnia, quæ præceperò illi. Respondeo enim in seipsum huius loci esse, quod summus ille, & optimus huius Propheta futurus esset similis Moysi, quoad naturam humanam de gente Iuda ortum acceptam, & quoad officium Propheta, Legislatoris, & Mediatoris: non autem quoad cætera omnia: quodque non esset futurum amplius, vt Deus quasi per diuinitatem loqueretur populo Israel, voce terribili, igne, fulgure, tonitru, & similibus prodigiis, quibus in monte Horeb populum illum terruerat: sed voce humana, per naturam ex illius genere assumptam, sub cuius humilitate, & mansuetudine diuinitas absconderetur, iuxta illud Isai. 45. *Verus tu es Deus, absconditus, Deus Israel Saluator.*

Illud quoque Iudæis considerandum est, & maturo iudicio expendendum, Christum Iesum iisdem miraculis, & prodigiis diuinis, quibus se Messiam à Deo per Moysen, alioque Prophetas promissum, esse probauit, obique Christiano persuasit; confirmasse pariter se verum Deum, & Dei filium originem esse. Nam vtrunque de se profitebatur, & ad vtrumque persuadendum mortuos suscitabat, leprosos mundabat, cæcis visum, surdis auditum, claudis gressum, paraliticis vtrum membrorum subitò, & solo imperio restituebat: vt si nollet Iudæi verbis credere, operibus crederent: neque ambigerent verum esse, quod tertiamque frequentibus, & illustribus miraculis confirmabatur, & vti sigillis omnipotentis diuinæ obsignabatur. Si autem Iudæi sapienter Moysen velut Prophetam & Ducem à Deo missum agnouerunt, propter diuina prodigia, quæ in eius rei confirmationem edidit per vitam diuinitus in eundem finem acceptam, Exod. 3. Quam diu magis, si prudenter egissent, debuissent Iesum vt verum Messiam, verumque Dei filium agnoscere, qualem se profitebatur: eum miracula per ipsum in eum finem edita, sunt supra modum plura, maiora, & illustriora illis omnibus, quæ per Moysen facta sunt: in dè excedant omnia simul supra, quæ à Prophetis, & aliis viris sanctis veteris Testamenti fuerunt vquam patrata. Dicere verò illa esse à nostris conficta, vel ea tribuere arti magica, vel imposturis, & fraudibus humanis, sine alia probatione, contra fidem tot veterum, patrum Christi Domini contemp. anteorum, partim eius aetatis proximè succedentium, qui de illius miraculis, & vite sanctitate attestati sunt, non scriptis solum, sed etiam proprio sanguine: nihil aliud est, quam voluntaria malitia, & obstinate resistere veritati, maleque se salutem aeternam consulere. Debenque aduenire Iudæi illa eadem posse de miraculis Moysi obijci ab infidelibus: quodq; illi sapienter, & verè responderent: nos idem posse dicere pari, & maiori ratione, de miraculis Christi. Et hæc tenes contra Iudæos dicta sic in presenti. Plura addemus in tractatu de incarnatione, vbi de veritate illius mysterij contra ipios disputabimus.